

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΤΕΥΧΟΥΣ 6

<u>Στάδιο Α1 - Τεύχος 6</u>	1
<u>A.1.2: Αξιολόγηση της εφαρμογής του θεσμοθετημένου ΠΠΧΣΑΑ (ΦΕΚ 1486Β/2003). Σύνοψη πορισμάτων Έκθεσης Αξιολόγησης</u>	1
<u>A.1.2.α: Προοίμιο</u>	1
<u>A.1.2.β: Στρατηγικές επιλογές προτεραιότητας</u>	4
<u>A.1.2.γ: Αναπτυξιακές προτεραιότητες</u>	8
<u>A.1.2.δ: Συμπληρωματικές προτεραιότητες ανά θεματικό πεδίο</u>	11

Στάδιο Α1 - Τεύχος 6

Α.1.2: Αξιολόγηση της εφαρμογής του θεσμοθετημένου ΠΠΧΣΑΑ (ΦΕΚ 1486Β/2003) - Σύνοψη πορισμάτων Έκθεσης Αξιολόγησης

(οι χάρτες Ε1 και Ε2 συνοδεύουν τα πορίσματα της Έκθεσης Αξιολόγησης)

Α.1.2.α: Προοίμιο

Το παρόν ειδικό τεύχος 6 έχει συνταχθεί σε αναφορά με τα αναλυτικά στοιχεία αξιολόγησης της εφαρμογής του εν ισχύ ΠΠΧΣΑΑ Κρήτης και περιλαμβάνει τα πορίσματα της Έκθεσης Αξιολόγησης, στην οποία κατά τις προδιαγραφές εκπόνησης της Μελέτης διατυπώνονται *‘Προτάσεις - Μέτρα - Ενέργειες που απαιτούνται για την εφαρμογή των στρατηγικών κατευθύνσεων των Περιφερειακών Πλαισίων, Ενέργειες που αντίκεινται προς αυτές τις κατευθύνσεις και τεκμηριώνεται η αναγκαιότητα αναθεώρησης των Περιφερειακών Πλαισίων’*.

Τα Πορίσματα της Έκθεσης Αξιολόγησης διαβιβάζονται στο οικείο Περιφερειακό Συμβούλιο για γνωμοδότηση, σύμφωνα και με την με αριθμό 51949/29.11.2010 Υπουργική Απόφαση. Μετά τη γνωμοδότηση του Περιφερειακού Συμβουλίου τα Πορίσματα εγκρίνονται από τον Υπουργό ΥΠΕΚΑ και διαβιβάζονται στα καθ’ ύλην αρμόδια Υπουργεία, στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση, στον Περιφερειάρχη, στο Περιφερειακό Συμβούλιο και στους λοιπούς εμπλεκόμενους φορείς, προκειμένου να τα λαμβάνουν υπόψη κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους.

Σε αυτά τα πλαίσια αναφέρεται ότι, κατά την Αξιολόγηση της Εφαρμογής του ΠΠΧΣΑΑ Κρήτης, εξετάστηκαν ο βαθμός εναρμόνισής του με τις κατευθύνσεις του Γενικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της χώρας, καθώς και με αυτές των Ειδικών Πλαισίων των ΑΠΕ και του Τουρισμού, των οποίων οι εφαρμογές σήμερα συνιστούν για το νησί τους κρισιμότερους τομείς αναπτυξιακών δραστηριοτήτων. Εξετάστηκε, επίσης, ο βαθμός εναρμόνισής του με το Ειδικό Πλαίσιο της Βιομηχανίας.

Κατά την Αξιολόγηση εξετάστηκαν, επίσης, νεώτερες εθνικές πολιτικές θεσμικού χαρακτήρα, οι οποίες εξ’ αιτίας της αναπτυξιακής κρίσης από την οποία μαστίζεται η Χώρα είναι αρκετά έως τελείως απορρυθμιστικές στα θέματα της χωροταξίας και της προστασίας του περιβάλλοντος. Όπως είναι φυσικό, ο βαθμός εναρμόνισης του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ με αυτές τις πολιτικές είναι μηδενικός, με την εξαίρεση των διατάξεων των νόμων για τη βιοποικιλότητα και το τοπίο, που οι σχετικές με τη χωροταξία και το περιβάλλον αναφορές τους συνάδουν με τις προβλέψεις του.

Η εξέταση του ποσοστού εναρμόνισης με τις κατευθύνσεις των νεώτερων ευρωπαϊκών πολιτικών, όπως με αυτές:

- της Μεταρρυθμιστικής Συνθήκης της ΕΕ (2007) για την ‘οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή’,
- της Στρατηγικής Ευρώπη 2020 - ‘γεφυρώνοντας το ρήγμα της ευημερίας’, με στόχο την έξοδο από την κρίση και την προετοιμασία για την επόμενη

δεκαετία και με τη χρήση πέντε δεικτών¹, τους οποίους τα κράτη - μέλη θα μετασχηματίσουν σε εθνικούς στόχους και

- της 5^{ης} Έκθεσης για την Οικονομική, Κοινωνική και Εδαφική Συνοχή, ότι δηλαδή οι πολιτικές συνοχής οφείλουν να στοχεύουν στην αρμονική ανάπτυξη του χώρου της Ένωσης και να στηρίζουν το αναπτυξιακό μοντέλο της στρατηγικής 'Ευρώπη 2020', με εργαλείο μια σαφή στρατηγική επενδύσεων σε κάθε περιφέρεια, που ενισχύει την ανταγωνιστικότητα, διευρύνει την απασχόληση, βελτιώνει την κοινωνική ένταξη και προστατεύει και αναδεικνύει το περιβάλλον,

διατρέχει το σύνολο των προσεγγίσεων, διαμέσου των οποίων αξιολογείται η εφαρμογή του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ Κρήτης.

Προκύπτει ότι το σύνολο των προαναφερομένων ευρωπαϊκών πολιτικών, συγκροτεί σώμα κειμένων που συνθέτουν τις διεθνείς δεσμεύσεις της χώρας στον τομέα των χωρικών πολιτικών, με τις οποίες οφείλει να εναρμονιστεί το ΠΠΧΣΑΑ Κρήτης κατά την Αναθεώρησή του. Συγχρόνως όμως, υπάρχουν και οι διεθνείς δεσμεύσεις της χώρας στον Ενεργειακό Τομέα, στους τομείς της Κλιματικής Αλλαγής και της Θαλάσσιας Στρατηγικής, όπως είναι διατυπωμένες στα επίσημα κείμενα, πολιτικές οι οποίες στοχεύουν ευθέως στην προστασία του περιβάλλοντος της ΕΕ, αλλά και των χωρών που την περιβάλλουν (χωρικές ενότητες: Μεσόγειος, Εύξεινος Πόντος, Βαλτική, κλπ.). Το ίδιο ισχύει και με τις προβλέψεις της Σύμβασης της Στοκχόλμης για τους Έμμονους Οργανικούς Ρύπους, καθώς και με τις διεθνείς δεσμεύσεις της χώρας στον τομέα των Μεταφορών. Το ΠΠΧΣΑΑ Κρήτης κατά την Αναθεώρησή του οφείλει να εναρμονίζεται με το σύνολο των παραπάνω πολιτικών.

Τέλος, η αξιολόγηση του βαθμού και του τρόπου εφαρμογής των κατευθύνσεων του ΠΠΧΣΑΑ Κρήτης από τις Κεντρικές, τις Περιφερειακές και τις Αυτοδιοικητικές Υπηρεσίες διατρέχει επίσης το συνολικό αντικείμενο της παρούσας προσέγγισης, μιας και ένας από τους στόχους της αποτελεί η υπόδειξη των συμπληρωματικών μέτρων και ενεργειών, τα οποία μένει να προωθηθούν σε θεσμικό επίπεδο, ως κομβικά σημεία για την Αναθεώρησή του.

Λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των θεματικών πεδίων που εξετάστηκαν, αναφέρεται ότι από την Αξιολόγηση δεν διαπιστώθηκε ανάγκη ριζικών ανατροπών στις Στρατηγικές Επιλογές και Προτεραιότητες, ούτε και στο Πρότυπο Χωρικής Ανάπτυξης του εν ισχύ ΠΠΧΣΑΑ Κρήτης, όσον αφορά στους καίριους τομείς:

- της παραγωγής γεωργοπεριβαλλοντικών προϊόντων ποιότητας και της ενίσχυσης της μεταποιητικής δραστηριότητας σε προϊόντα του πρωτογενή τομέα, με στόχο την αύξηση της προστιθέμενης αξίας τους,
- της παραγωγής 'μεταποιητικών' προϊόντων υψηλής τεχνολογίας (βιοτεχνολογία – πληροφορική), με τη στήριξη της ερευνητικής δραστηριότητας των Ιδρυμάτων της Κρήτης,
- της υπέρβασης του ισχύοντος μαζικού προτύπου ανάπτυξης της τουριστικής δραστηριότητας, προς ένα μοντέλο ποιοτικού Τουρισμού, με τη συνεργασία του τομέα της γεωργοκτηνοτροφίας,
- της δημιουργίας αναπτυξιακού περιβάλλοντος προώθησης των ΑΠΕ και των τεχνολογιών που αναπτύσσονται γύρω από αυτές, ώστε η Κρήτη να

-
- το 75% του πληθυσμού ηλικίας 20-64 ετών θα πρέπει να εργάζεται,
 - το 3% του ΑΕΠ θα πρέπει να επενδύεται σε Έρευνα και Ανάπτυξη,
 - οι στόχοι '20/20/20' που έχουν τεθεί για το κλίμα και την ενέργεια θα πρέπει να επιτευχθούν,
 - το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα τη σχολική εκπαίδευση θα πρέπει να είναι κατώτερο του 10%, ενώ ποσοστό τουλάχιστον 40% της νέας γενιάς θα πρέπει να διαθέτει πτυχίο ανώτερης ή ανώτατης εκπαίδευσης και
 - θα πρέπει να μειωθούν κατά 20 εκατομμύρια τα άτομα που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας.

αποτελέσει κέντρο ανάπτυξης επιδεικτικών πιλοτικών και παραγωγικών εφαρμογών και μεταφοράς τεχνογνωσίας στις γύρω περιοχές,

- του εμπλουτισμού με λειτουργίες εμβέλειας, για την αναβάθμιση του ρόλου των Πόλεων της Κρήτης και την εξειδίκευση του διαπεριφερειακού και ενδοπεριφερειακού ρόλου τους, με παράλληλη δημιουργία ή και ενίσχυση υφισταμένων δικτύων συνεργασίας με πόλεις των γειτονικών Χωρών,
- της ανάληψης χωρικών δράσεων για την προστασία και ανάδειξη του ενιαίου φυσικού και πολιτιστικού χώρου, από τις οποίες θα καταδεικνύεται η άρρηκτη σχέση της φυσικής και πολιτισμικής προσωπικότητας του καθέκαστα χώρου, καθώς και το διαχρονικό ιστορικό βάθος του,
- της περιβαλλοντικής και ποιοτικής αναβάθμισης του υπερανάπτυγμένου τουριστικά βόρειου άξονα, με ισχυρά κίνητρα ποιοτικής αναβάθμισης των υφιστάμενων εγκαταστάσεων και πρόβλεψη δυνατοτήτων επέκτασής τους,
- της ενίσχυσης των ποιοτικών χαρακτηριστικών παροχής υπηρεσιών στην ενότητα της νότιας ακτής,
- του προσεκτικού σχεδιασμού των δυτικών και ανατολικών παράκτιων περιοχών του νησιού, που καλύπτονται σχεδόν στο σύνολό τους από περιοχές του δικτύου «Φύση 2000» και αρχαιολογικούς χώρους, με κύρια κατεύθυνση την προστασία και ανάδειξη της κληρονομιάς και την εξυγίανση της υπάρχουσας κατάστασης,
- της ενίσχυσης των δραστηριοτήτων ήπιας τουριστικής ανάπτυξης στους ορεινούς και ημι-ορεινούς όγκους,

και

- της περαιτέρω ανάπτυξης του συστήματος μεταφορών της Κρήτης, με κατεύθυνση την επέκταση των εμπορευματικών μεταφορών, αλλά και του διεθνούς τουρισμού, διότι το δίκτυο αποκτά διεθνή σημασία μόνον όταν συν-λειτουργεί το σύνολο των μεταφορικών ροών (οδικές, θαλάσσιες και αεροπορικές).

Όλες οι παραπάνω ενέργειες και τα μέτρα που απορρέουν, εξακολουθούν να αποτελούν προτεραιότητες σήμερα και θα καταγραφούν στο προς Αναθεώρηση ΠΠΧΣΑΑ ως απαιτήσεις, στο βαθμό που οι προβλεπόμενες δράσεις τους δεν έχουν ολοκληρωθεί. Συγχρόνως, όπως σημειώνεται αναλυτικά παρακάτω, έχει προκύψει ανάγκη αναθεώρησης και περαιτέρω εξειδίκευσης αρκετών παραμέτρων του ΠΠΧΣΑΑ Κρήτης, λόγω των εξελίξεων που έχουν προκύψει στο μεταξύ διάστημα σε κρίσιμους τομείς, αλλά και λόγω παραγόντων που σχετίζονται με τη διεθνή οικονομική κρίση.

Αναφέρονται στη συνέχεια κατά γενική κατηγορία προτάσεις, μέτρα και ενέργειες, που απαιτούνται για την εφαρμογή των στρατηγικών κατευθύνσεων του Περιφερειακού Πλαισίου.

A.1.2.β: Στρατηγικές επιλογές προτεραιότητας

1. Κοινή προετοιμασία των Επιτροπών των Υπουργείων Ανάπτυξης, ΥΠΕΚΑ και της Περιφέρειας Κρήτης για τις δράσεις της επόμενης Προγραμματικής Περιόδου, 2014-2020, ώστε να είναι συμβατές μεταξύ τους και να κινούνται προς την ίδια κατεύθυνση

Σήμερα, την ίδια χρονική περίοδο που προωθείται ο χωροταξικός σχεδιασμός, προωθείται και ο επιχειρησιακός, δεδομένου ότι συγχρόνως με την Αναθεώρηση του Περιφερειακού Πλαισίου προετοιμάζονται και τα Τομεακά και τα Περιφερειακά Προγράμματα, με τα χρονοδιαγράμματα των αρμοδίων φορέων να μην ταυτίζονται απόλυτα, αλλά δίχως και να αποκλίνουν σημαντικά. Ας επιχειρηθεί συνεπώς, κεντρικά και περιφερειακά, να επωφεληθεί η Κρήτη από τη συγκυρία και η συνεργασία των δημοσίων φορέων να γίνει θεσμικά και όχι παρεμπιπτόντως. Μόλις ολοκληρωθεί η ενδιάμεση διαδικασία παραλαβής των Πορισμάτων της Αξιολόγησης του Περιφερειακού Πλαισίου Κρήτης (μέσα Νοεμβρίου) απαιτείται να οργανωθούν κοινές συναντήσεις εργασίας των αρμοδίων επιστημόνων των δύο Υπουργείων², καθώς και των αντίστοιχων περιφερειακών.

2. Θεσμική και χρηματοδοτική υποστήριξη της ερευνητικής δραστηριότητας και μέτρα για τη συνεχή βελτίωση του μορφωτικού επιπέδου του πληθυσμού

Η καινοτομική και υπερτοπική ερευνητική δραστηριότητα, που αναπτύχθηκε και καταξιώθηκε με κέντρα το Πανεπιστήμιο και το Πολυτεχνείο Κρήτης, καθώς και με το Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας, πρέπει να υποστηριχθεί θεσμικά και χρηματοδοτικά, από όλους τους θεσμικούς -κεντρικούς και περιφερειακούς- φορείς και τις υγιείς τοπικές Επιχειρήσεις, διότι εξ αιτίας της κρίσης και της μη επαρκούς χρηματοδότησης της έρευνας στην Ελλάδα, διαπιστώνεται ιδιαίτερα έντονο το φαινόμενο της φυγής από τη χώρα των νέων ερευνητών με προσόντα. Πρόσθετη υποστήριξη απαιτείται και στον τομέα της ανάπτυξης δικτύων και επιχειρηματικών πρωτοβουλιών που απευθύνονται σε όλη την Ελλάδα και στο παγκόσμιο κοινό, στα οποία το ΙΤΕ συμμετέχει.

Συγχρόνως, από ορισμένους δείκτες ευημερίας που εξετάστηκαν -υγιέστερη πυραμίδα πληθυσμού στην Κρήτη, από ότι ο μ.ό. της χώρας / βελτίωση των ποσοστών διαρροής εκτός σχολικού συστήματος των νέων ηλικίας δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης-, διαφαίνεται ότι υπάρχουν θετικές εξελίξεις. Συνεπώς, απαιτείται υποστήριξη των υγιών φαινομένων, με την ενίσχυση της κατάρτισης και την μέσω αυτής βελτίωση του επιπέδου των γνώσεων, των ικανοτήτων και της παραγωγικότητας του ανθρώπινου δυναμικού, που αποτελούν ένα από τα κρισιμότερα στοιχεία για την περαιτέρω ανάπτυξη της Κρήτης και για την πιο ισορροπημένη πρόσβαση του πληθυσμού της στην κοινωνία της γνώσης.

3. Αλλαγή του προτύπου κατανάλωσης του χώρου, εμπλουτισμός των πόλεων της Κρήτης με λειτουργίες υπερτοπικού χαρακτήρα και υποστήριξη των δράσεων για τη δημιουργία συναφών υποδομών με εμβέλεια στα μικρότερα αστικά κέντρα της

Απαιτείται να τεθούν όρια στην άμετρη κατανάλωση του χώρου και να σταματήσει η συνεχής επέκταση της οικιστικής χρήσης σε νέες περιοχές, εις βάρος γεωργικών, δασικών ή και άλλων θεωρητικά προστατευόμενων εκτάσεων, με τον κύριο όγκο των νέων κατασκευών να αναφύεται στις παράκτιες ζώνες. Ο υποκείμενος σχεδιασμός οφείλει να εξειδικεύει τον υπερκείμενο και να μην θεσμοθετεί μέτρα που αντίκεινται σε

² Εννοείται ότι τα μέλη της Ομάδας Μελέτης της Αξιολόγησης και Αναθεώρησης του ΠΠΧΣΑΑ Κρήτης είναι στη διάθεση των φορέων

Γραφεία Μελετών: Ουρανία Κλουτσινιώτη, αρχιτέκτων - πολεοδόμος / OMIKRON ΕΠΕ, οικονομικές και αναπτυξιακές μελέτες / Ι. Κατσέλης, περιβαλλοντολόγος.

Σύμβουλοι: Σπ. Παπαγρηγορίου, περιβαλλοντολόγος / Κ. Ζέκκος, συγκοινωνιολόγος / Μ. Χαϊνταρλής, νομικός.

αυτόν. Ως εκ τούτου πρέπει να γίνουν οι απαραίτητες προσαρμογές στις προβλεπόμενες από τα θεσμοθετημένα ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ ανατιμολογήτες επεκτάσεις σχεδίων για α', β' κατοικία και τουριστική χρήση και να δοθούν οι αντίστοιχες κατευθύνσεις στα υπό εκπόνηση, σύμφωνα με τις επιταγές του Γενικού και του Περιφερειακού Πλαισίου.

Κρίνεται αναγκαία η εξειδίκευση των διατυπώσεων του Γενικού Πλαισίου, σχετικά με την τήρηση της αρχής της συμπαγούς πόλης και του δραστικού περιορισμού της εκτός σχεδίου δόμησης, με μέτρα για άμεση κατάργηση των εν ισχύ παρεκκλίσεων αρτιότητας και κατάτμησης και θέσπιση μεγαλύτερων αρτιοτήτων σε ευαίσθητες κατηγορίες χρήσεων (δασικές εκτάσεις, γεωργική γη υψηλής παραγωγικότητας, κλπ.), όχι μόνον για την χρήση κατοικία, αλλά και για τις χρήσεις βιοτεχνία – βιομηχανία, τουρισμός. Τέτοια μέτρα, απαραίτητα για την Κρήτη αλλά όχι μόνον, απαιτείται να ληφθούν σε εθνικό επίπεδο και να συνοδεύονται από αντίστοιχα για την αποτροπή της υπέρμετρης ανάπτυξης του δομημένου αποθέματος. Τυχόν εξειδικευμένα πρόσθετα μέτρα θα αναφέρονται στην Αναθεώρηση του ΠΠΧΣΑΑ Κρήτης.

Συγχρόνως, στρατηγικής κατεύθυνσης πρωτοβουλία αποτελεί ο εμπλουτισμός των πόλεων της Κρήτης με λειτουργίες ευρύτερης εμβέλειας για την αναβάθμισή τους και η εξειδίκευση του διαπεριφερειακού (Ηράκλειο, Χανιά) και ενδοπεριφερειακού ρόλου τους, όπως προβλέπεται από το εν ισχύ ΠΠΧΣΑΑ, αλλά και πέραν αυτού, με νέες πρόσθετες λειτουργίες που ενδεχομένως απαιτούνται. Στο θεσμοθετημένο Πλαίσιο προβλέπεται ο εμπλουτισμός του δικτύου των αστικών κέντρων της Κρήτης, έχοντας πολιτικό στόχο την χωρική ανάπτυξη, εξισορροπημένη και πολυκεντρική, για πόλεις (και αστικούς σχηματισμούς) δυναμικές, ελκυστικές και ανταγωνιστικές, για νέα σχέση συνεργασίας πόλεων και υπαίθρου. Η πολιτική αυτή πρέπει να εξειδικευτεί εκ νέου στο προς αναθεώρηση Πλαίσιο.

Σε αυτήν την κατεύθυνση, αναθεωρείται και επαναπροσδιορίζεται ο ειδικός ρόλος όχι μόνον των σημαντικών πόλεων της Κρήτης, αλλά και των μικρότερων οικιστικών κέντρων, με συναφείς υποστηρικτικές υποδομές, ώστε να εντάσσονται οργανικά στα διευρωπαϊκά δίκτυα συνεργασίας και να δημιουργούνται πλέγματα, τα οποία σκοπό έχουν να καταστήσουν τον χώρο συνολικά ελκυστικό, με άξονες αναφοράς την έρευνα και τεχνολογία, τον πολιτισμό, την παραγωγή και πιστοποίηση γεωργοπεριβαλλοντικών προϊόντων, το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον, τον ποιοτικό τουρισμό.

4. Υποστήριξη της κοινής πολιτικής προστασίας και ανάδειξης του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος

Η υιοθέτηση από το Αναθεωρημένο ΠΠΧΣΑΑ των εννέα (9) χωρικών ενοτήτων 'τοπία ιδιαίτερης σημασίας', που αντικαθιστούν τις ζώνες με φέρουσα ικανότητα φυσικού και πολιτιστικού κεφαλαίου του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ και η ανάληψη των απαιτούμενων πρωτοβουλιών και δράσεων για την ανάδειξή τους, απαιτεί προσήλωση στο στόχο και συνέργια με τις εν λειτουργία δομές. Οι ενέργειες που θα επιλεγούν για την συνδυασμένη ανάδειξη των τομέων του Πολιτισμού και της προστασίας του Φυσικού Περιβάλλοντος, θα προωθούν πολιτικές που θα προσδίδουν έμφαση στην πολυπολιτισμικότητα της Κρήτης, με τη δημιουργία δικτύων ολοκληρωμένων και πολλαπλών παρελθόντων αρχαιολογικών πάρκων και φυσικών χώρων, καθώς και διεθνών εστιών πολιτιστικής παραγωγής (επιστημονική γνώση, σύγχρονη καλλιτεχνική δημιουργία) και με παράλληλες εφαρμογές νέων τεχνολογιών, οι οποίες δεν απαιτούν ειδικές χρηματοδοτικές ενισχύσεις.

Απαιτείται, μετά την πρόταση για δημιουργία του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας στο Ηράκλειο, η οποία είχε επιτυχή έκβαση, η δημιουργία στο Ρέθυμνο του Κέντρου Ενιαίας Περιβαλλοντικής Πληροφόρησης – Ενημέρωσης. Η συγκεκριμένη πρόταση δεν ευοδώθηκε ακόμη, αλλά η πραγματοποίησή του αποτελεί ουσιαστικό κρίκο για την προώθηση της κοινής πολιτικής στους τομείς του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος. Η δημιουργία του δεν απαιτεί ιδιαίτερη χρηματοδότηση³, αλλά αντιθέτως απαιτεί κινητοποίηση του συνόλου των φορέων και των ατόμων, που συνεργάστηκαν και συνέβαλαν στην στήριξή της.

5. Παράλληλη ανάπτυξη των δύο συνεργαζόμενων τομέων του τουρισμού και της γεωργίας

Κρίνεται αναγκαία η ένταση των προσπάθειών για την αξιοποίηση των τοπικών συγκριτικών πλεονεκτημάτων στους δύο συνεργαζόμενους τομείς του Τουρισμού και της Γεωργίας, με κατάλληλα μέτρα χωροταξικής και περιβαλλοντικής πολιτικής, ανεξάρτητα από εξελίξεις στον ευρύτερο ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο και τις ρυθμίσεις στον τομέα των πολιτικών ανταγωνισμού, όπως αυτές πρόκειται να διαμορφωθούν.

Η θεσμική κατοχύρωση του συνόλου της γεωργικής γης ως ‘πρώτης προτεραιότητας’, η προσεκτική επέκταση των αρδευτικών δικτύων με βάση το παραγόμενο προϊόν, η θέσπιση ζωνών εναλλασσόμενης βόσκησης, η ενθάρρυνση της παραγωγής γεωργοπεριβαλλοντικών προϊόντων, ο δραστικός περιορισμός της χρήσης λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων και η ενίσχυση της μεταποιητικής δραστηριότητας σε προϊόντα του πρωτογενή τομέα, αποτελούσαν ήδη στόχους για το ισχύον ΠΠΧΣΑΑ Κρήτης και προφανώς θα αποτελέσουν και για το αναθεωρημένο, με σκοπό να αυξάνεται η προστιθέμενη αξία των προϊόντων και με κατεύθυνση την ποιότητα, σταθερότητα, τυποποίηση, εκμετάλλευση του θεσμού της ονομασίας προέλευσης και την επιθετική πολιτική προώθησής τους με αποτελεσματικά δίκτυα διανομών, στο εσωτερικό και στο εξωτερικό,

Στον τομέα της τουριστικής δραστηριότητας καταδείχτηκε ότι η Κρήτη χάνει μερίδια, διότι οι καθημερινότητές της -φορείς και επιχειρηματίες- επιμένουν στο πρότυπο του μαζικού τουρισμού. Επιβάλλεται η αλλαγή προτύπου, η οποία επίσης δεν απαιτεί χρηματοδοτήσεις, αλλά απαιτεί ισχυρή κινητοποίηση της Περιφερειακής Διοίκησης και όσων φορέων έχουν επίγνωση του προβλήματος, ώστε να την αποκτήσουν και οι υπόλοιποι. Κατά την Αναθεώρηση του ΠΠΧΣΑΑ θα απαιτηθεί εξειδίκευση των συνιστωσών της έννοιας ‘ήπια τουριστική ανάπτυξη’, η οποία θα πρέπει να συσχετιστεί με την σχέση του αριθμού ‘μόνιμοι κάτοικοι / επισκέπτες-τουρίστες’ ανά γεωγραφική ενότητα, αλλά και με διατύπωση κριτηρίων για την προσέγγιση της μέγιστης αντοχής του εξεταζόμενου χωρικού συστήματος.

³ Διατίθενται κτιριακές υποδομές –βλ. πληροφορίες στο τεύχος Πιλοτική Δράση ARCHI-MED ‘η ανάδειξη του περιβάλλοντος, ως παράγοντα ανάπτυξης στο μεσογειακό χώρο’, όπου αναφέρονται αναλυτικά τα στοιχεία των ερευνητικών φορέων που συνεργάστηκαν και οι οποίοι είναι: Περιφέρεια Κρήτης, Δήμος Ρεθύμνου, Πανεπιστήμιο Κρήτης Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης Μουσείο Φυσικής Ιστορίας, Κέντρο Αρχιτεκτονικής Μεσογείου Χανιά, Μεσογειακό Αγρονομικό Ινστιτούτο Χανίων, Οργανισμός Ανάπτυξης Σητείας. Στην Πιλοτική Δράση συμμετείχαν το ΥΠΕΧΩΔΕ, το Υπουργείο Δημοσίων Έργων Ιταλίας, η Περιφέρεια Basilicata Ιταλίας, η Κύπρος και η Μάλτα. Το Παράδειγμα Επίδειξης στην Περιφέρεια Κρήτης επεξεργάστηκαν οι εμπειρογνώμονες Ουρανία Κλουτσινιώτη, Ειρήνη Τσακιροπούλου, Αντώνης Τορτοπίδης.

6. Ανάπτυξη επιδεικτικών πιλοτικών και παραγωγικών εφαρμογών ΑΠΕ στην Κρήτη

Απαιτείται να δημιουργηθεί αναπτυξιακό περιβάλλον για την προώθηση των ΑΠΕ και των τεχνολογιών που αναπτύσσονται γύρω από αυτές, με την σύγχρονη μέριμνα να κατοχυρώνονται θεσμικά και να χρηματοδοτούνται μόνον οι δράσεις που πληρούν τις προϋποθέσεις για εξασφάλιση συνθηκών βιώσιμης ανάπτυξης και που διαθέτουν αξιόπιστο περιβαλλοντικό υπόβαθρο. Η έως σήμερα ισχύουσα αρχή της αδειοδότησης από την Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας οποιουδήποτε 'προλάβει' να καταθέσει αίτηση πρέπει να αποκλειστεί και συγχρόνως απαιτείται να τεθεί ασφαλές όριο παραγωγής ενέργειας ανά Περιφερειακή Ενότητα της Κρήτης. Αυτήν την επιστημονική επεξεργασία και την πρόταση των ανώτερων ορίων μπορεί να κατοχυρώσει θεσμικά μόνον η ΡΑΕ και θα πρέπει να περιληφθεί, πιθανόν με άλλες συμπληρωματικές διατάξεις στο προς Αναθεώρηση ΠΠΧΣΑΑ Κρήτης.

Αναφέρεται ως παράδειγμα ότι, η Κρήτη – πιλοτική Περιφέρεια θα μπορούσε να «καλύπτει το 100% των αναγκών της το 2020 από ΑΠΕ», φυσικά διασυνδεδεμένη με το εθνικό δίκτυο και η δέσμευση αυτή να προβάλλεται ως διεθνές τουριστικό προϊόν «Κρήτη - Πράσινο νησί», δεδομένου ότι η Ευρωπαϊκή δέσμευση για όλες τις χώρες - μέλη, με έτος στόχο το 2020, είναι να καλύπτουν το 20% των αναγκών τους σε ενέργεια από ΑΠΕ. Μια τέτοια απόφαση -ή κάποια παραπλήσια, φυσικά- έχει για την Κρήτη άμεση επικαιρότητα και προτεραιότητα, διότι από ιδιώτες έχουν ήδη κατατεθεί αιτήματα -εκ των οποίων μερικά μάλιστα προωθούνται- για την εγκατάσταση στο νησί εκτός κλίμακας δραστηριοτήτων παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ.

A.1.2.γ: Αναπτυξιακές προτεραιότητες

1. Η κρίση και η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας

Απαιτείται να ενισχυθούν ακόμη περισσότερο οι υπάρχουσες τάσεις υπεροχής σε επιχειρηματικότητα και σε εξωστρέφεια που διαθέτει η κρητική οικονομία, διότι την προικίζουν με δυναμικό που μπορεί καλύτερα από άλλες περιφέρειες της χώρας να αναζητήσει μακροχρονιότερες διεξόδους δραστηριότητας σε εξωτερικές αγορές. Οι μακροχρόνιες διαρθρωτικές αλλαγές που θα κληροδοτήσει η κρίση στις δομές της Κρήτης είναι αποφασιστικής σημασίας, εάν μάλιστα συνυπολογιστεί και το γεγονός ότι η κρητική κοινωνία είναι από τις λιγότερο εξαρτημένες από την υποστήριξη του δημόσιου τομέα, σε σχέση με τις άλλες περιφέρειες της χώρας. Επίσης, έχει αναπτύξει δομές έρευνας και καινοτομίας σε πολύ υψηλότερο, αν και όχι ακόμη επαρκή βαθμό, σε σχέση με αυτές. Άρα, σε συνθήκες περιορισμού του μεγέθους και της παρέμβασης του κράτους, που είναι μια πιθανή μακροχρόνια αλλαγή που επιφέρει η κρίση, έχει τη δυνατότητα να στηριχθεί σε δυνάμεις που δεν εξαρτώνται από το κράτος και η τάση αυτή πρέπει να ενισχυθεί με κατάλληλες δράσεις.

Η Αναθεώρηση του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ έχει αντικείμενο να διαμορφώσει μελλοντικές προοπτικές για τα έτη - στόχους που θα ενσωματώνουν τις ποιοτικές και ποσοτικές αλλαγές σε παραμέτρους και μεταβλητές όπως οι παραπάνω. Κυρίως δε, να αναζητήσει και προσδιορίσει κατευθύνσεις με υβριδικές λύσεις και ρυθμίσεις που θα λειτουργούν με πλαστικότητα, με δυνατότητα προσαρμογών στις συνθήκες του αβέβαιου μακροπρόθεσμου μέλλοντος.

2. Η ενίσχυση του αγροτοδιατροφικού τομέα

Είναι αναγκαία η περαιτέρω ενίσχυση του τομέα, διότι αποτελεί δυναμικό αναπτυξιακό κλάδο της Περιφέρειας, με υπερτοπικό χαρακτήρα, ο οποίος διαθέτει τις δυνατότητες να αναδειχθεί ως βασικός κρίκος της βιωσιμότητας όχι μόνο του γεωργικού τομέα της Κρήτης αλλά και της οικονομίας της συνολικά. Απαιτείται να ανασυγκροτηθεί με τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης, αλλά και συγχρόνως με αυτές της υψηλής ανταγωνιστικότητας. Η περαιτέρω υποστήριξη των ενεργειών και των δράσεων στοχεύει στην ανάπτυξη ενός σύγχρονου προτύπου αγροτικής οικονομίας, με αξιοποίηση του θεσμού ποιοτικών προϊόντων (όπως ΠΟΠ και ΠΓΕ), με επίκεντρο τη βιολογική γεωργοκτηνοτροφία και τη μεταποίηση των προϊόντων της, τα τρόφιμα - ποτά και προϊόντα της κρητικής διατροφής, αλλά και τη σύνδεση της αγροτικής παραγωγής με τον ποιοτικό τουρισμό.

Προς αυτή την κατεύθυνση, απαιτείται να υποστηρίζονται οι οργανωμένες προσπάθειες προώθησης των κρητικών αγροτικών προϊόντων και των επιχειρηματικών διακρατικών σχέσεων⁴, με διοργάνωση συναντήσεων με φορείς και

⁴ για παράδειγμα, αναπτύσσονται πρωτοβουλίες φορέων για την προώθηση των παραδοσιακών προϊόντων της Κρήτης. Το «Δίκτυο Κρητικού Ελαιολάδου», ιδρύθηκε το 2011 ως πρωτοβουλία εννέα φορέων της Κρήτης, που στόχο έχει την προβολή της ιστορικής, κοινωνικής, περιβαλλοντικής και πολιτιστικής σπουδαιότητας των προϊόντων της ελιάς και κυρίως του κρητικού ελαιολάδου, ώστε να γίνουν ευρύτερα γνωστά τα ευεργετικά του πλεονεκτήματα και να αυξηθεί η κατανάλωσή του εντός και εκτός Ελλάδας.

Η «Ελληνική Ακαδημία Γεύσης», που δημιουργήθηκε στην Κρήτη πριν από μερικά χρόνια έχει στόχο τη διατήρησή της και στα εστιατόρια με την υλοποίηση της πρωτοποριακής δράσης "CONCRED". Σύμφωνα με το πρόγραμμα αυτό έχουν ήδη πιστοποιηθεί από ειδικά εκπαιδευμένους αξιολογητές εστιατόρια και ταβέρνες της Κρήτης, που υπόκεινται σε περιοδικό έλεγχο, εντός και εκτός ξενοδοχείων, προσφέρουν καλής ποιότητας εδέσματα προσαρμοσμένα στο κρητικό διατροφικό

ιδιώτες του εξωτερικού, με σκοπό την προώθηση των κρητικών προϊόντων, κυρίως του κλάδου τροφίμων και ποτών. Ταυτόχρονα, με την ανάδειξη του αγροτοδιατροφικού κλάδου (κρητική διατροφή, κρητικά καφενεία, καλλιέργεια της ελιάς) οργανώνονται και συζητήσεις για τη σύνδεση της παραγωγής γεωργοπεριβαλλοντικών προϊόντων, του ποιοτικού τουρισμού και των αξιών του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, δράσεις που αποτελούν την κύρια προπαγάνδα του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ Κρήτης και πρέπει να υποστηρίζονται.

3. Η προώθηση καινοτομικών πρωτοβουλιών στον τομέα του τουρισμού.

Πρωτοβουλίες, όπως αυτή της δημιουργίας της Εταιρείας Τουρισμού Κρήτης, πρέπει να ενισχυθούν, διότι εκτός των άλλων έχουν τη δυνατότητα να προωθήσουν τη διαφοροποίηση του προσφερόμενου προϊόντος, την ανάπτυξη του ποιοτικού τουρισμού, τη δημιουργία ειδικών υποδομών, καθώς και την ανάπτυξη του θεματικού τουρισμού.

Η συγκεκριμένη πρωτοβουλία αποτελεί πιλοτικό εγχείρημα σε επίπεδο Ελλάδας και υποστηρίζει την ένταξη του νέου πολυεπίπεδου και ποιοτικού τουριστικού προϊόντος της Κρήτης στα σύγχρονα τουριστικά δίκτυα, τα οποία διαμορφώνονται στο πλαίσιο της κοινοτικής Ευρώπης, με βασικό στόχο την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου. Έχουν εκφράσει ενδιαφέρον να συμμετέχουν φορείς του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα.

4. Οι περιορισμένες δυνατότητες χρηματοδότησης

Απαιτείται οπωσδήποτε εγρήγορση ώστε να απορροφηθούν οι εγκεκριμένες χρηματοδοτήσεις της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου, διότι για την επόμενη περίοδο έως το 2020 θα χρειαστεί να επαναξιολογηθεί η δυνατότητα χρηματοδότησης της χώρας και επομένως και της Κρήτης, υπό το πρίσμα των νέων οικονομικών συνθηκών. Εκτιμάται ότι ο ρυθμός ωρίμανσης πράξεων στην Κρήτη, για υλοποίηση έργων της προγραμματικής περιόδου 2007-2013, έχει σημαντικά περιθώρια βελτιώσεων. Συνολικά, οι σημαντικές ομάδες έργων και δράσεων, που περιλαμβάνει ο προταθείς προϋπολογισμός 2000-2015 του ΠΠΧΣΑΑ –εάν αφαιρεθούν οι γεωργικές υποδομές– είχε καλυφθεί έως τον Ιούνιο 2012 μόνο κατά 51% και πρέπει με βεβαιότητα να προβλεφθεί ότι, εάν δεν επιταχυνθούν οι ρυθμοί, στο τέλος του 2015 θα υπάρχει σοβαρή υστέρηση υλοποιήσεων.

Για την επίτευξη του στόχου απαιτείται να δημιουργηθεί σε επίπεδο Περιφερειακών Δομών ολοκληρωμένος μηχανισμός προγραμματισμού, υλοποίησης, ελέγχου, αξιολόγησης αποτελέσματος πράξεων, που θα λειτουργεί με κριτήρια χρονολογικής συνέπειας και αποτελεσματικότητας κόστους. Πέραν των ανωτέρω, επειδή λόγω της κρίσης δεν είναι γνωστές οι μελλοντικές χρηματοδοτικές δυνατότητες, σκόπιμο είναι ο ίδιος μηχανισμός να προετοιμάσει το έδαφος, ώστε οι μελλοντικές στρατηγικές πρωτοβουλίες για την Κρήτη να μην εξαρτώνται απόλυτα από τους διαθέσιμους πόρους και να μην απαιτούν πακτωλό χρημάτων.

πρότυπο, έχουν πιστοποιηθεί, μέσω του προγράμματος «Διατηρώντας την Κρητική διατροφή - CONCREDO», τα οποία αποτελούν ένα δίκτυο θεματικού τουρισμού, παράλληλα με διαδρομές στη φύση και τον πολιτισμό της. Η δράση αυτή έχει ενταχθεί στο Πρόγραμμα Καινοτόμων Δράσεων της Περιφέρειας Κρήτης (ΕΤΠΑ) και χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Περιφέρεια Κρήτης και τους φορείς που το υλοποιούν. Στο πρόγραμμα συμμετέχουν ισότιμα και οι τέσσερις ξενοδοχειακές ενώσεις της Κρήτης αξιοποιώντας υποδειγματικά τη διασημότητα της κρητικής διατροφής.

Ίσως και ανεξάρτητα από την κρίση, εκτιμάται επίσης ότι είναι καιρός οι μελλοντικές δράσεις που θα επιλεγούν να έχουν διαρθρωτικό χαρακτήρα, διότι πολλά χρήματα δαπανήθηκαν (π.χ. σε οδικές υποδομές δευτερεύοντος δικτύου) δίχως να έχουν ουσιαστικά αποτελέσματα και πολλές φορές είχαν και αρνητικά. Σε αυτή τη βάση χρειάζεται να επαναξιολογηθούν τα μέτρα που υλοποιήθηκαν και που εντάσσονται στην κατηγορία των ήπιων δράσεων και να επαναδρομολογηθούν νέα. Συμπληρωματικά μέτρα επίσης θα απαιτηθούν για τις κατηγορίες δράσεων όπου παρατηρείται περιορισμένη κάλυψη του προταθέντος από το Περιφερειακό Πλαίσιο αντικειμένου.

A.1.2.δ: Συμπληρωματικές προτεραιότητες ανά θεματικό πεδίο

A.1.1.δ-1: Χωροταξική ένταξη της Περιφέρειας Κρήτης στον εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο.

Κατά την Αναθεώρηση του Πλαισίου, απαιτείται να επιλεγούν δέσμες νέων μέτρων, ώστε να καταστεί δυνατό στην Κρήτη με σχετικά περιορισμένους πόρους, να επιτευχθούν οι αναγκαίες δομές συνέργειας, στους τομείς:

- της ολοκλήρωσης του συστήματος μεταφορών σε διαπεριφερειακό και ενδοπεριφερειακό επίπεδο, καθώς και της λειτουργικής αξιοποίησης του υλοποιημένου δικτύου Μαρινών,
- της λειτουργικής σύνδεσης με τις θαλάσσιες λεωφόρους και της δημιουργίας της λιμενικής πύλης του Νότου,
- της ανάπτυξης λειτουργιών 'κόμβου' διεθνούς σημασίας και της διεύρυνσης των προοπτικών οικονομικής και πολιτιστικής συνεργασίας, προσανατολισμένων στη ΝΑ Μεσόγειο, στο χώρο της ΝΑ Ευρώπης και τις χώρες της Μαύρης Θάλασσας, σε συνεργασία με τους κύριους άξονες αναφοράς της χώρας και
- της περαιτέρω ανάπτυξης και της προώθησης του διεθνούς τηλεπικοινωνιακού κόμβου μεγάλων δυνατοτήτων.

A.1.1.δ-2: Διοικητική οργάνωση

Κατά την Αναθεώρηση του Πλαισίου θα απαιτηθούν μικρής κλίμακας τροποποιήσεις όσον αφορά στη γεωγραφική οργάνωση της Διοίκησης στο εσωτερικό της Περιφέρειας, καθώς και μερική αναθεώρηση των ορίων της περιοχής Ρυθμιστικού Σχεδίου Ηρακλείου, ώστε να δύναται να ασκηθεί με επάρκεια η χωρική αρμοδιότητα του μελλοντικού Οργανισμού Ρυθμιστικού Σχεδίου.

A.1.1.δ-3: Χωρική οργάνωση των παραγωγικών δραστηριοτήτων

Πέραν των όσων έχουν προαναφερθεί, όσον αφορά στη χωρική οργάνωση του πρωτογενή τομέα, απαιτείται να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά, με την υλοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας που έχει ήδη πραγματοποιηθεί, το ειδικό θέμα μόλυνσης του εδάφους, ρύπανσης και υπερβολικής κατανάλωσης νερού στις χωρικά εντοπισμένες δυναμικές καλλιέργειες υπό κάλυψη, κυρίως στην Κουντούρα Παλαιόχωρας και στην ευρύτερη περιοχή της Ιεράπετρας.

Στον δευτερογενή τομέα, οργανώθηκαν οι προβλεπόμενοι από το ΠΠΧΣΑΑ νέοι υποδοχείς μεταποιητικής δραστηριότητας και υπάρχει εναρμόνιση με τις επιλογές του Ειδικού Πλαισίου για τη Βιομηχανία, δεν έχει όμως ακόμη αποδώσει συγκεκριμένα αποτελέσματα η προσπάθεια για τη μετεγκατάσταση της άτυπης, αλλά οχλούσας, βιομηχανικής περιοχής των Λινοπεραμάτων. Οι ενέργειες που έχουν αναληφθεί απαιτείται να εντατικοποιηθούν. Επίσης, κατά την Αναθεώρηση του Πλαισίου θα πρέπει να προβλεφθεί η δημιουργία υποδοχέα γενικής μεταποιητικής δραστηριότητας στην ευρύτερη περιοχή του Π.Σ. Χανίων.

Όσον αφορά στα αναπτυξιακά κίνητρα για τον δευτερογενή τομέα, δεν υφίσταται πολιτική κατάλληλης διαβάθμισής τους, ώστε να ανταποκρίνονται στους χωροταξικούς στόχους. Θα προταθεί κατά την Αναθεώρηση του εν ισχύ ΠΠΧΣΑΑ η τροποποίηση των σχετικών διατάξεων του νέου αναπτυξιακού νόμου 3908/2011,

ώστε τα ποσοστά των περιφερειακών ενισχύσεων για κάθε επενδυτικό σχέδιο να μην εξαρτώνται μόνον από το μέγεθος της εκάστοτε επένδυσης.

Όσον αφορά στη χωρική οργάνωση του τριτογενή τομέα και τα υφιστάμενα αναπτυξιακά κίνητρα ισχύει ότι ακριβώς και στον δευτερογενή τομέα. Θα πρέπει να τροποποιηθούν οι σχετικές διατάξεις του νόμου 3908/2011, ώστε να ανταποκρίνονται στους χωροταξικούς στόχους. Δεν επιτεύχθη ο στόχος του εν ισχύ ΠΠΧΣΑΑ για αποκέντρωση της τουριστικής δραστηριότητας από την υπερανάπτυγμένη βόρεια ακτή, ούτε βεβαίως και αυτός της δημιουργίας⁵ σημαντικών και ποιοτικά αναπτυγμένων μονάδων σε νέες περιοχές. Ενδεχομένως οι κατευθύνσεις του ΠΠΧΣΑΑ να μην έχουν την απαιτούμενη για την περίπτωση αυστηρότητα και να απαιτηθεί η αναθεώρησή τους. Καίριας όμως σημασίας δεσμευτικού χαρακτήρα διατάξεις πρέπει να περιέχονται στα θεσμοθετημένα ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ, όπου και εντοπίζονται στην κλίμακά τους οι συγκεκριμένες περιοχές.

Η προβλεπόμενη από το ΠΠΧΣΑΑ Κρήτης ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού (συνεδριακός, εσωτερικός, ορεινός, χειμερινός, θαλάσσιος, κοινωνικός, αγροτικός και αθλητικός, κλπ.), με στόχο τη χρονική επέκταση της περιόδου και τη μείωση των εντάσεων που ασκούνται τη θερινή περίοδο και μόνον στον παράκτιο χώρο δεν επιτεύχθη, όπως άλλωστε δεν επιτεύχθη και ο συνδυασμός της ανάπτυξης των ειδικών μορφών τουρισμού με τα δίκτυα πολιτιστικού και φυσικού περιβάλλοντος και με πιλοτικά ολοκληρωμένα προγράμματα ανάδειξης περιοχών. Στο προς Αναθεώρηση Πλαίσιο, αλλά και στα προωθούμενα προς θεσμοθέτηση ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ, απαιτείται να συγκεκριμενοποιηθούν έτι περισσότερο οι προτάσεις και οι χωρικές ενότητες, ώστε να εφαρμόζονται.

A.1.1.δ-4: Οικιστικό δίκτυο

Κατά την Αναθεώρηση του Πλαισίου θα απαιτηθεί επαλήθευση ή μη της δυνατότητας να λειτουργήσουν τα αστικά κέντρα Ηράκλειο και Χανιά ως δίπολο, όπως προβλέπει το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της χώρας.

Απαιτείται επίσης επανα-ιεράρχηση και νέα διάρθρωση του οικιστικού δικτύου συνολικά, με την πρόβλεψη για δημιουργία συνεργαζομένων δικτύων οικισμών – πλεγμάτων, ώστε να ακυρωθούν οι δυσλειτουργίες που έχουν προκύψει εξ αιτίας των ρυθμίσεων της νέας διοικητικής μεταρρύθμισης. Οι δυσλειτουργίες δεν αξιολογήθηκαν ως σημαντικές και αφορούν σε περιορισμένης έκτασης φαινόμενα αναντιστοιχίας διοικητικού ρόλου και κοινωνικού - διοικητικού εξοπλισμού, αλλά και σε μη εφικτές εξαρτήσεις αλληλοσυμπληρούμενων ομάδων οικισμών.

A.1.1.δ-5: Φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον

Πέραν των όσων έχουν προαναφερθεί, όσον αφορά στην απαίτηση για κοινή αντιμετώπιση του φυσικού και του πολιτιστικού περιβάλλοντος, διαπιστώνεται ότι στα αξιόλογα και ευαίσθητα οικοσυστήματα της Κρήτης δημιουργήθηκαν προϋποθέσεις σχετικά αυξημένης προστασίας, κυρίως λόγω του προγραμματισμού, των χρηματοδοτήσεων και τελικά της δημιουργίας των περιβαλλοντικών υποδομών (βιολογικοί καθαρισμοί, εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων, δίκτυα αποχέτευσης,

⁵ Στις υπάρχουσες (το 2000) 30 μονάδες άνω των 500 κλινών προστέθηκαν άλλες 13 την τελευταία δεκαετία, όλες στη βόρεια ακτή, με τη συντριπτική πλειονότητα να είναι εγκατεστημένη στην ευρύτερη περιοχή του Ηρακλείου.

διάθεση και επεξεργασία στερεών αποβλήτων κ.ά.), δράσεις οι οποίες πρέπει να επεκταθούν και σε νέες περιοχές που έχουν καταληφθεί στο μεταξύ διάστημα από οικιστικές χρήσεις.

Απαιτείται στην παρούσα και την επόμενη προγραμματική περίοδο να δοθεί η πέμπτη βαρύτητα στην άρση των φαινομένων ρύπανσης από την εκτεταμένη γεωργική και κτηνοτροφική δραστηριότητα, οι οποίες παραμένουν οι κύριοι παράγοντες υποβάθμισης του περιβάλλοντος. Οι συγκεκριμένες πρωτοβουλίες και μέτρα θα πρέπει να συνδυαστούν για να αντιμετωπίσουν συγχρόνως και τα φαινόμενα των ιδιαίτερα υποβαθμισμένων τοπίων, που δημιουργούνται στις παράκτιες ζώνες του βόρειου άξονα, αλλά και σε αυτές του νότου, με πίεση αστικοποίησης, φαινόμενα συνύπαρξης θερμοκηπίων, με χρήση φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων, μόνιμης κατοικίας, ξενοδοχείων και ενοικιαζόμενων καταλυμάτων, κ.ά.

Απαιτείται επίσης να συνεχιστούν οι προσπάθειες, που ήδη έχουν αποδώσει θετικά αποτελέσματα, όσον αφορά στη βελτίωση της ποιότητας των θαλάσσιων υδάτων και της παρακολούθησης των πιέσεων σε επιφανειακά και υπόγεια ύδατα. Τα τοπικά προβλήματα ρύπανσης εξακολουθούν να υφίστανται στις περιοχές (εκτός θεσμοθετημένων ΒΙΠΕ και ΒΙΟΠΑ) όπου υπάρχουν οχλούσες βιομηχανίες (Λινοπεράματα και Σταθμοί παραγωγής ενέργειας οι οποίοι εκσυγχρονίζονται σταδιακά, δεν παύουν όμως να δημιουργούν έντονα προβλήματα στους αποδέκτες – ατμόσφαιρα, ύδατα και έδαφος).

A.1.1.δ-6: Μεταφορική υποδομή

Όσον αφορά στις οδικές υποδομές, κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο, έως το 2015, πρέπει να καταβληθεί έντονη προσπάθεια ώστε να ολοκληρωθούν οι ελλείπουσες συνδέσεις του διευρωπαϊκού οδικού δικτύου (ΒΟΑΚ και ΝΟΑΚ) και να υλοποιηθεί η σαφής διαφοροποίηση του πρωτεύοντος οδικού δικτύου ως προς τα γεωμετρικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά από το υπόλοιπο δίκτυο της Περιφέρειας. Απαιτείται επίσης να τροποποιηθούν τοπικά, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του εν ισχύ ΠΠΧΣΑΑ, τα ΣΧΟΟΑΠ που περιλαμβάνουν θεσμοθετήσεις νέων οδικών αξόνων σε παράκτιες ζώνες, σε κοντινή απόσταση και παράλληλων με την ακτογραμμή.

Επίσης, κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο, απαιτείται να ολοκληρωθούν οι προβλεπόμενες δράσεις λειτουργικής αναβάθμισης των διεθνών και διαπεριφερειακών πυλών και συνδέσεων της Κρήτης, όσον αφορά στα λιμάνια και τις θαλάσσιες μεταφορές. Αναμένεται επίσης να ωριμάσει το ζήτημα της Λιμενικής Πύλης του Νότου, να αποφασιστούν οι πολιτικές και να υλοποιηθεί η λειτουργική αναβάθμιση των 14 Μαρινών που κατασκευάστηκαν, εκ των οποίων αρκετές σε συνδυασμό με αλιευτικά καταφύγια.

Οι ενέργειες για την επέκταση του αεροδρομίου Χανίων και για τη δημιουργία του νέου αεροδρομίου Ηρακλείου στο Καστέλι έχουν δρομολογηθεί, αλλά η πραγματοποίηση των έργων δεν αναμένεται να ολοκληρωθεί κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο.

A.1.1.δ-7: Λοιπή Τεχνική υποδομή

Στον τομέα της Ενέργειας, πέραν των όσων έχουν αναφερθεί για την παραγωγή της από ΑΠΕ και για τις αναγκαίες θεσμικές προβλέψεις, πρέπει να αποφασιστούν και να

προωθηθούν έργα και δράσεις για την αναβάθμιση με περιβαλλοντικές υποδομές των εν λειτουργία Θερμικών Σταθμών.

Για την επόμενη προγραμματική περίοδο απαιτείται να διατυπωθεί νέο πρόγραμμα έργων από το προς Αναθεώρηση ΠΠΧΣΑΑ Κρήτης, στους τομείς της ύδρευσης, της άρδευσης και της αποχέτευσης, δεδομένου ότι υλοποιήθηκε σημαντικό τμήμα των έργων που είχαν προγραμματιστεί (μερικός εκσυγχρονισμός του δικτύου, φράγματα, λιμνοδεξαμενές, εξυπηρέτηση των οικισμών προτεραιότητας από εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων).

Στον τομέα των στερεών αποβλήτων έχει εκπονηθεί και προωθείται για Έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων το Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Απορριμμάτων, το οποίο στη συνέχεια απαιτείται να χρηματοδοτηθεί και να υλοποιηθεί.

Τέλος, στον τομέα των επικοινωνιών τα μέτρα και οι ενέργειες πρέπει να προσανατολιστούν προς την ανάπτυξη κόμβου τηλεϊατρικής, διότι οι έως σήμερα επιδόσεις στα συστήματα οπτικών ινών εκτιμώνται καλές.

A.1.1.δ-8: Θεσμοθετημένες χρήσεις γης

Πέραν των όσων αναφέρονται προηγούμενα για την αναγκαιότητα αλλαγής του προτύπου κατανάλωσης του χώρου (επεκτάσεις οικιστικής χρήσης, χρήσεων τουρισμού και αναψυχής, εκτός σχεδίου δόμηση, απαραίτητες προσαρμογές στα θεσμοθετημένα ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ και κατευθύνσεις στα υπό εκπόνηση) στο Αναθεωρημένο Πλαίσιο πρέπει να εξειδικευτούν και να περιληφθούν μέτρα για την υποστήριξη της κάλυψης των αναγκών σε α' και β' κατοικία στους υπάρχοντες πολυπληθείς οικισμούς. Απαιτείται επίσης η διατύπωση αυστηρότερων από τους υφιστάμενους στο εν ισχύ Πλαίσιο όρων, ώστε να σταματήσει η επέκταση της τουριστικής δραστηριότητας σε ήδη βεβαρημένες παράκτιες ζώνες και να στραφεί σε ζώνες ήπιας ανάπτυξης σε ορεινούς ή ημιορεινούς όγκους.

Επίσης, από τα εκπονούμενα ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ απαιτείται να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο της θεσμοθέτησης εκτεταμένων *‘ορίων οικισμών προ του ‘23’* σε 67 παραδοσιακούς οικισμούς και οικισμούς των παράκτιων ζωνών της Π.Ε. Ρεθύμνης - και της εκ των υστέρων προσπάθειας νομιμοποίησής τους-, ώστε να καταστεί δυνατή η σταδιακή άρση των δυσμενών επιπτώσεών τους.

Όσον αφορά στις εγκρίσεις περιβαλλοντικών όρων (ΕΠΟ Α1 και Α2) από τις Κεντρικές Υπηρεσίες, δεν παρατηρούνται σημαντικές αποκλίσεις από τις κατευθύνσεις του ισχύοντος Πλαισίου.

Τέλος, αναφέρεται ότι διαφαίνονται προθέσεις για επιχειρηματικές επενδύσεις μεγάλης κλίμακας, με σημαντική χωρική επιρροή, στους τομείς «ξενοδοχεία - παραθεριστική κατοικία» και «εγκαταστάσεις πάρκων ΑΠΕ», με τη χρήση των διατάξεων του πρόσφατου θεσμικού πλαισίου, το οποίο αναιρεί τις προηγούμενες ρυθμίσεις για την προστασία του τοπίου. Τέτοιας κλίμακας εγκαταστάσεις αντίκεινται προς τις κατευθύνσεις του ισχύοντος Πλαισίου.